

Samhällsanalys
2024-05-03

Trygghet i kollektivtrafiken i Västra Götaland

En tematisk fördjupning av resultaten från kollektivtrafikbarometern

Datum: 2024-05-03

Dokumentnamn: Trygghet i kollektivtrafiken i Västra Götaland - En tematisk fördjupning av resultaten från kollektivtrafikbarometern

Diarienummer: IKN 2024-00155

Kontaktperson: Åsa Rydin Svenberg, samhällsanalys

Telefon: 070-394 09 20

E-post: asa.rydin@vgregion.se

Sammanfattning

Föreliggande rapport redogör för upplevd trygghet i kollektivtrafiken i Västtrafiks område (Västra Götaland + Kungsbacka kommun). Underlag till rapporten utgörs av data från kollektivtrafikbarometern.

Majoriteten av resenärerna (65 procent) anger 2023 att det känns tryggt att resa med Västtrafik. Tryggheten sjönk under pandemiåren 2020-2021, men har därefter ökat. Det finns relativt stora skillnader i upplevd trygghet mellan olika åldersgrupper, då det mellan 65-85 år är en betydligt högre andel som svarar att de känner sig trygga. För de yngsta åldersgrupperna har tryggheten minskat det senaste året.

De personer som – helt eller delvis – tar avstånd från påståendet att det känns tryggt att resa med Västtrafik uppgår till 14 procent. Bland dessa är risken för förseningar den övervägande största orsaken till otrygghet.

I enlighet med tidigare studier från Svensk kollektivtrafik ökar otryggheten när resenären är ombord på fordonet och på hållplatsen/stationen/resecentrumet, jämfört med vägen till och från hållplatsen. Överlag är det fler män än kvinnor som anger att de är otrygga vid hållplats och ombord på fordon.

Figurförteckning

Figur 1: Det känns tryggt att resa med Västtrafik	4
Figur 2: Det känns tryggt att resa med Västtrafik 2018-2023	4
Figur 3: Det känns tryggt att resa med Västtrafik (fördelat på kvinnor/män)	5
Figur 4: Andel som känner trygghet att resa med Västtrafik (fördelat på ålder)	5
Figur 5: Det känns tryggt att resa med Västtrafik (fördelat på ålder och samtliga svarsalternativ)	6
Figur 6: Starttid för resa fördelat på ålder	7
Figur 7: Vad är orsaken till att du inte känner dig trygg?	8
Figur 8: Orsak till otrygghet: Risk för förseningar, fördelat på kön och ålder.....	9
Figur 9: Orsak till otrygghet: Bråkiga och stökiga personer, fördelat på kön och ålder.....	10
Figur 10: Orsak till otrygghet: Orolig för att utsättas för brott, fördelat på kön och ålder.....	10
Figur 11: Hur upplever du tryggheten till och från hållplats, på hållplats respektive ombord på fordon?	12
Figur 12: Hur upplever du tryggheten till och från hållplats/station/resecentrum?.....	13
Figur 13: Hur upplever du tryggheten på hållplats/station/resecentrum?	13
Figur 14: Hur upplever du tryggheten ombord på fordon?	14

Inledning

Ett mål i Västra Götalandsregionen trafikförsörjningsprogram är att kollektivtrafiken ska vara enkel, trygg och inkluderande samt att andel invånare som känner trygghet att resa med Västtrafik ska uppgå till 70 procent. I 2023 års uppföljning redovisas ett utfall på 65 procent, en procentenhet lägre än innan pandemin. I samband med presentationen av uppföljningen på infrastruktur och kollektivtrafiknämnden (IKN) 20 mars i år lyftes önskemål om en fördjupning i statistiken kring trygghet i kollektivtrafiken. Föreliggande rapport redogör för trygghet utifrån ett antal olika perspektiv. Inledningsvis ges en inåkning till området samt exempel från tidigare studier. Därefter följer resultat från kollektivtrafikbarometern fördelat på kön och ålder. Det ges även en bild av orsakerna till otrygghet utifrån ett hela resan-perspektiv. Underlag till rapporten utgörs av data hämtat från kollektivtrafikbarometern. Överlag innehåller diagrammen siffror från 2023, men i vissa fall redovisas enkätsvar över perioden 2018-2023. Enkätsvaren avgränsas till Västtrafiks område, det vill säga Västra Götaland inklusive Kungsbacka kommun.

Svensk kollektivtrafik noterade att tryggheten i kollektivtrafiken minskade under pandemin, kopplat till smittorisk och trängsel. Under 2021 gjordes därmed en fördjupning i trygghet utifrån olika aspekter. Samma år lades följdfrågor till i kollektivtrafikbarometern, där de personer som anger att de är otrygga när de reser även får möjlighet att ange varför. Resultatet av studien visade att det fanns en oro kopplat till smitta, men att det främsta orsaken till otrygghet var risken att bli försenad.¹

Under 2021 publicerade K2 en forskningsrapport om upplevd otrygghet i anknytning till kollektivtrafiken i Malmö. Utgångspunkten var att otrygghetskänslor kan leda till begränsningar i människors mobilitet och att det finns en begränsad kunskap om hur situationen ser ut utifrån ett trygghets- och hela resan-perspektiv. Studien utgick från Malmös större kollektivtrafiknoder och inkluderade inte tryggheten ombord på fordonen. Studien visade att drygt en tiondel någon gång har undvikit att resa med kollektivtrafiken på grund av oron för att utsättas för brott. Deltagarna beskriver vidare hur känslor av otrygghet kan påverka valet av färdmedel och resvägar under vissa tider på dygnet.²

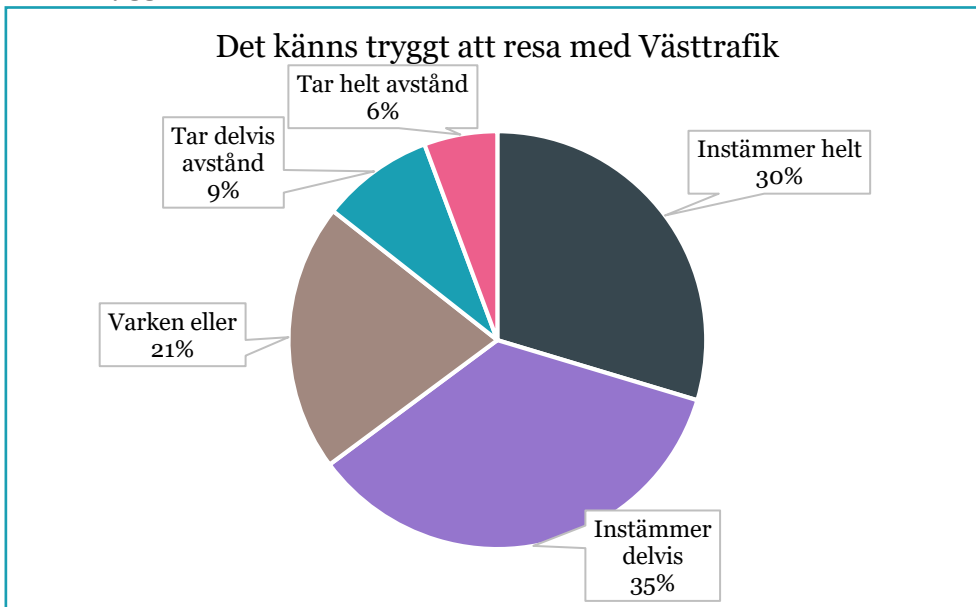
---

¹ Svensk Kollektivtrafik, 2021

² K2 Working Paper 2021:13

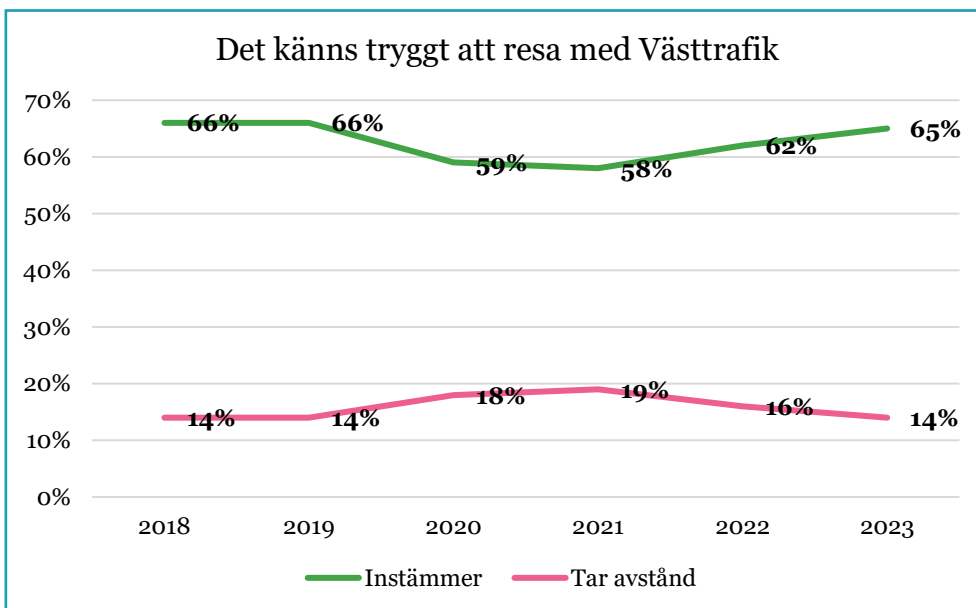
Trygghet i kollektivtrafiken utifrån kön, ålder och geografi

Majoriteten av resenärerna - sammanlagt 65 procent – anger 2023 att det känns tryggt att resa med Västtrafik.

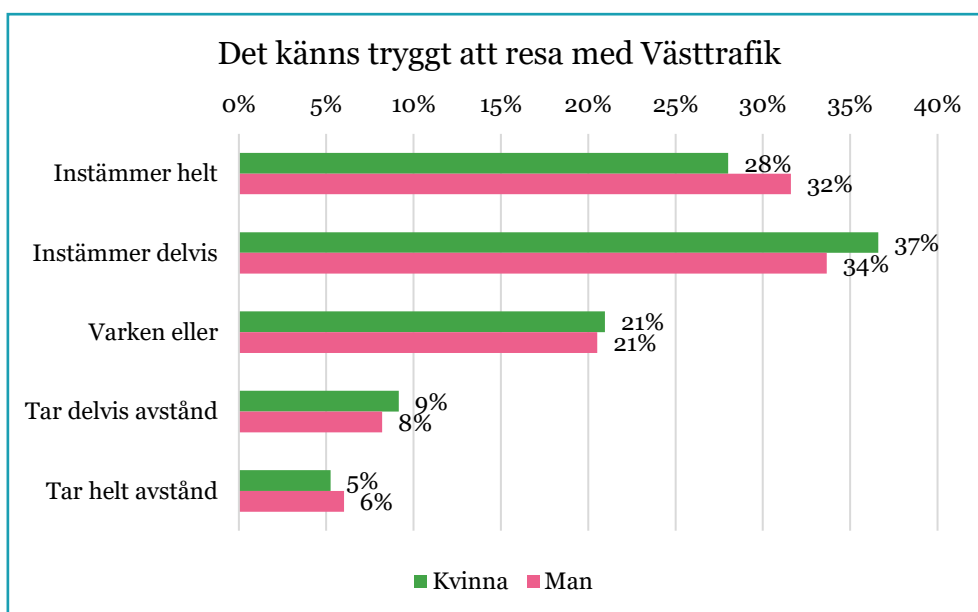
Figur 1: Det känns tryggt att resa med Västtrafik

Upplevelsen av trygghet har varierat under de senaste åren. Som nästkommande figur visar sjönk tryggheten betydligt under 2020 och 2021 för att därefter öka – en tydlig effekt av pandemin.

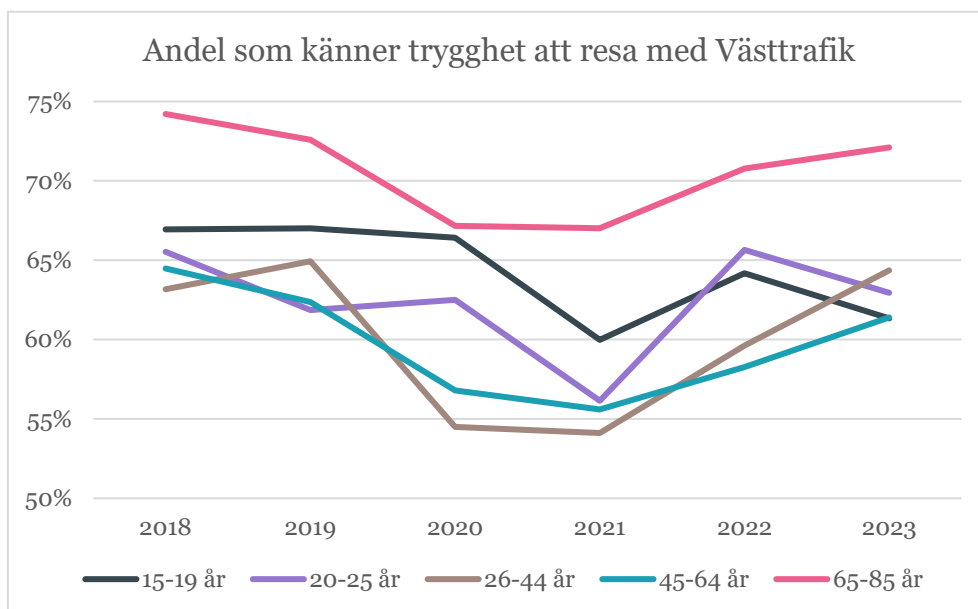

Figur 2: Det känns tryggt att resa med Västtrafik 2018-2023

Under de senaste sex åren syns inga markanta skillnader mellan män och kvinnor i upplevd trygghet. Sammanlagt är det 2023 65 procent hos båda grupper som instämmer helt eller delvis i påståendet att det känns tryggt att åka med Västtrafik och 14 procent som helt eller delvis tar avstånd. Vid en uppdelning på mer detaljerade svarsalternativ syns emellertid att det är fler män som instämmer *helt* och fler kvinnor som instämmer *delvis*.

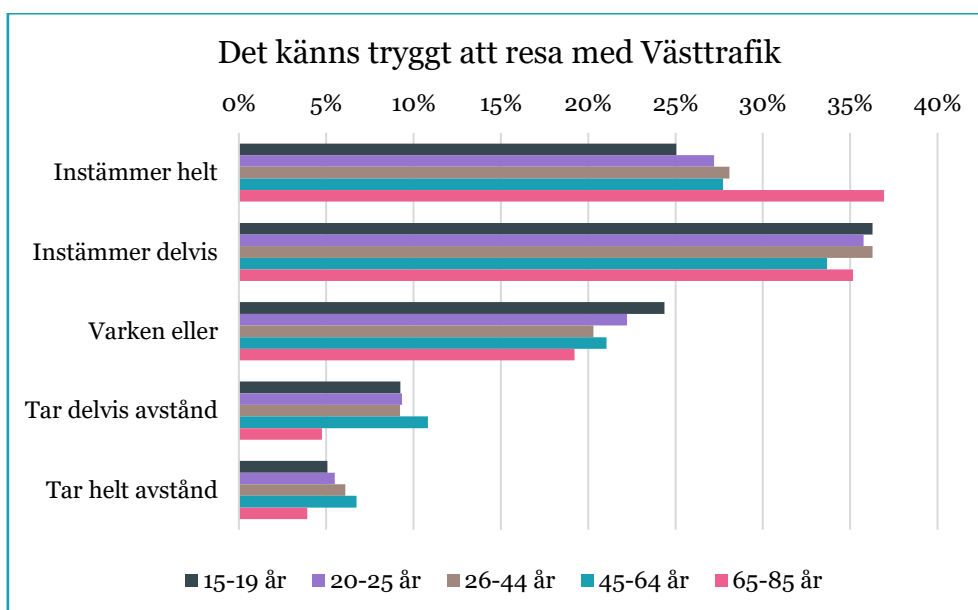
Figur 3: Det känns tryggt att resa med Västtrafik (fördelat på kvinnor/män)

Figur 4: Andel som känner trygghet att resa med Västtrafik (fördelat på ålder)

Det finns relativt stora skillnader i upplevd trygghet mellan olika åldersgrupper. De äldre, mellan 65-85 år, anger i högre grad att de känner

trygghet att resa kollektivt. Lägst trygghet uppmäts i åldrarna 15-19 år och 45-64 år, där det endast är 61 procent som instämmer helt eller delvis, i jämförelse med 72 procent i gruppen 65-85 år. För de yngsta åldersgrupperna, 15-19 år samt 20-25 år har tryggheten minskat det senaste året. Stiftelsen Tryggare Sverige lyfter i sin rapport Trygghet i kollektivtrafiken från 2021, problematiken med att vi saknar data för barn under 15 år. I Rädda Barnens undersökningar framgår att just kollektivtrafiken är den mest otrygga platsen för barn och att detta har mycket att göra med bemötandet från personalen.³

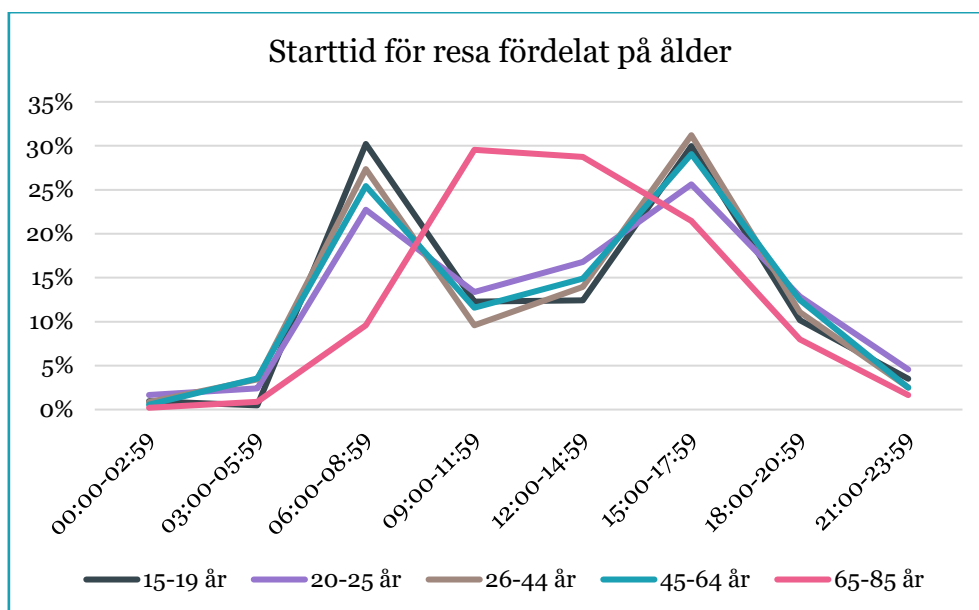

Figur 5: Det känns tryggt att resa med Västtrafik (fördelat på ålder och samtliga svarsalternativ)

Vid en mer detaljerad bild av svarsalternativen för 2023 syns att den högsta andelen som tar avstånd från påståendet att det känns tryggt att resa med Västtrafik är personer mellan 46-64 år samt att de yngre i högre grad tenderar att centrera sitt svar till "varken eller". Viktigt att tillägga är att av de svarande mellan 15-19 år anger hela 60 procent att de åker med Västtrafik 5-7 gånger per vecka. Motsvarande siffra är endast 6 procent i gruppen 65-85 år, vilket troligen påverkar upplevelsen av resan. Vi ser också en skillnad i när på dygnet personer i olika åldrar reser. Hos alla grupper utom 65-85-åringarna är de typiska pendlingsstiderna morgon och eftermiddag de tidpunkter då de allra flesta reser med kollektivtrafiken. Så är inte fallet för de äldsta mellan 65-85 år, som i högre grad förlägger sin resa till förmiddag/lunchtid. Även personer i åldrarna 20-25 år tenderar jämförelsevis att i något högre grad sprida ut sitt resande under dagen.

³ Stiftelsen Tryggare Sverige, 2021

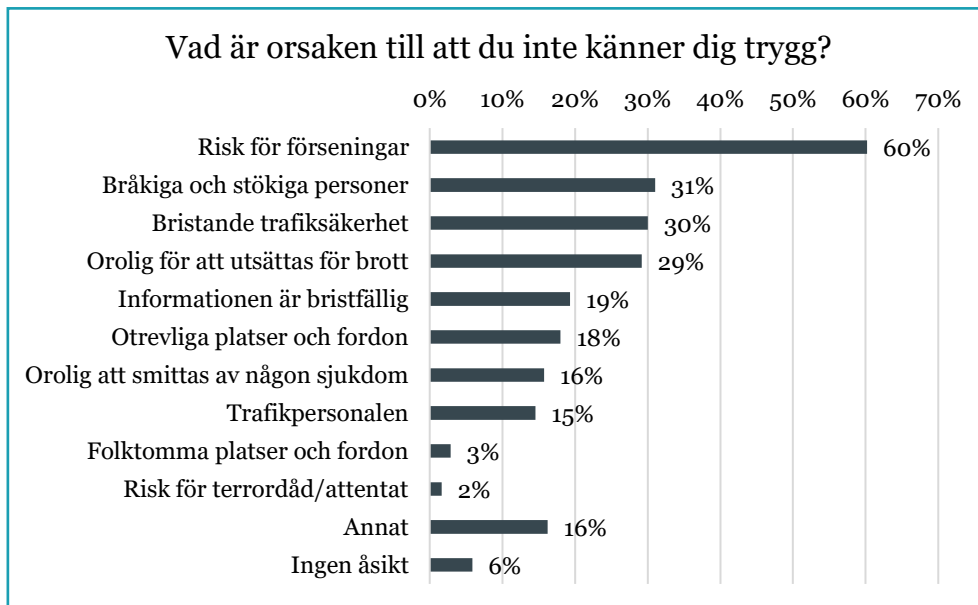
Genomgående för samtliga åldersgrupper är att det endast är ett fåtal procent som startar sin resa efter kl. 21.

Figur 6: Starttid för resa fördelat på ålder

Orsaker till otrygghet

De personer som angav alternativen *tar delvis avstånd* och *tar helt avstånd* på påståendet om att det känns tryggt att resa med Västtrafik, fick därefter möjlighet att utveckla sitt svar genom att uppge orsaken till sin upplevda otrygghet. Under 2023 rör det sig om 14 procent av det totala antalet respondenter. Bland dessa är den övervägande största orsaken till otrygghet *risken för förseningar*, hela 60 procent av de svarande anger detta som en orsak. Därefter följer alternativen *bråkiga och stökiga personer*, *bristande trafiksäkerhet* och *oro för att utsättas för brott*. Den upplevda otryggheten på grund av risken för förseningar grundar sig främst på att det får stora konsekvenser om personen missar sin anslutning. Andra anledningar som nämns är att informationen som ges vid förseningar är bristfällig eller kommer alltför sent samt att ersättningstrafiken är bristande eller helt saknas.

Figur 7: Vad är orsaken till att du inte känner dig trygg?

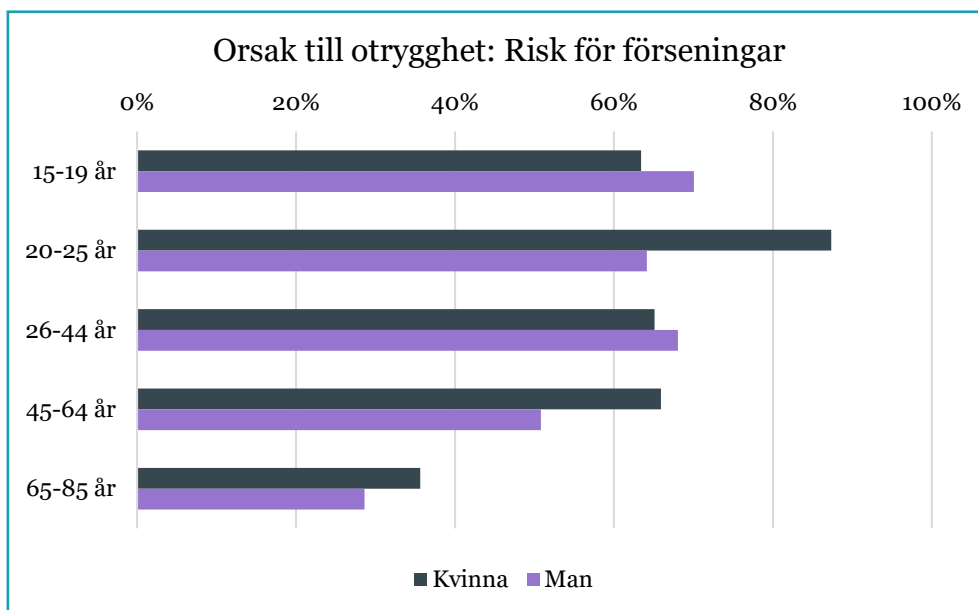
Vid en fördelning av svaren på kvinnor och män framgår att bortsett från risken för förseningar handlar kvinnors upplevda otrygghet till största delen handlar om bristande trafiksäkerhet, medan män i högre grad anger bråkiga och stökiga personer samt oro för att utsättas för brott som orsak till sin otrygghet.

Kvinnor

Risk för förseningar: 63 %
 Bristande trafiksäkerhet: 29 %
 Bråkiga och stökiga personer: 26 %

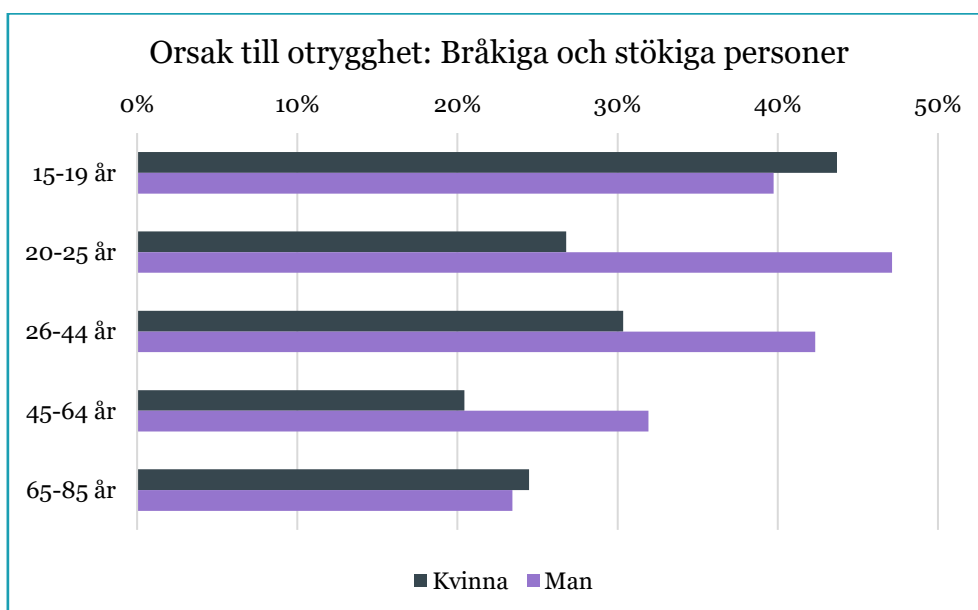
Män

Risk för förseningar: 56 %
 Bråkiga och stökiga personer: 37 %
 Orolig för att utsättas för brott: 35 %

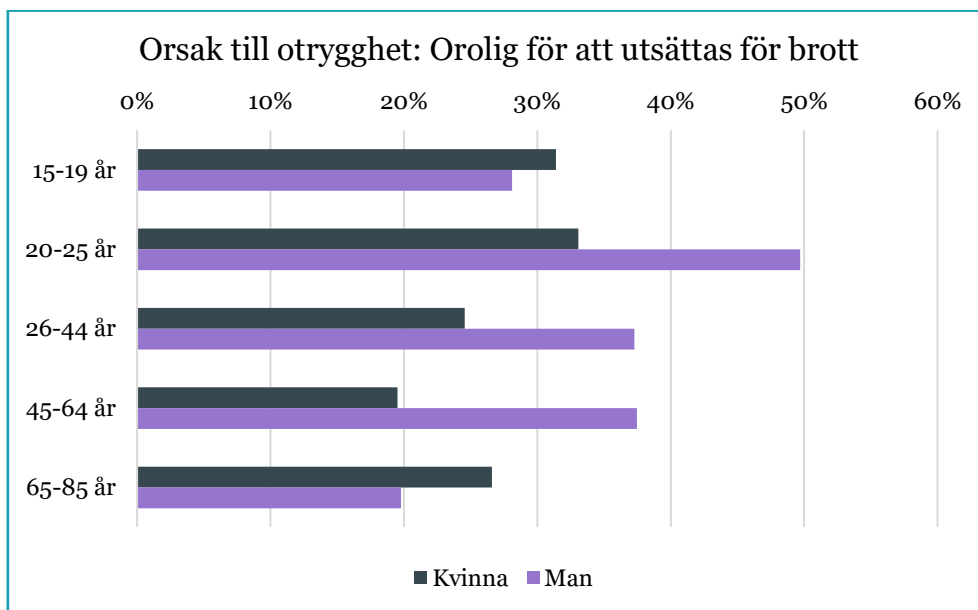
Figur 8: Orsak till otrygghet: Risk för förseningar, fördelat på kön och ålder

Fördelat på ålder syns relativt stora skillnader mellan de olika grupperna. Risken för förseningar är den övervägande största orsaken till otrygghet, dock är det en betydligt lägre andel i åldersgruppen 65-85 år som angett detta som orsak. Det är främst kvinnor mellan 20-25 år som anger risk för förseningar som orsak till otrygghet. I kollektivtrafikbarometern får de svarande även ta ställning till påståendet "Jag kan lita på att jag kommer fram i tid om jag reser med Västtrafik". Även där syns stora skillnader i svaren hos de olika åldersgrupperna. Sammanlagt 56 procent av personerna i åldrarna 65-85 år instämmer i påståendet, medan motsvarande andel för personer mellan 15-19 år är 26 procent.

Figur 9: Orsak till otrygghet: Bråkiga och stökiga personer, fördelat på kön och ålder

Det är främst män i åldrarna 20-25 år som anger *bråkiga och stökiga personer* samt *orolig för att utsättas för brott* som anledning till att de upplever otrygghet i kollektivtrafiken. Detta skiljer sig från tidigare undersökning genomförd av Svensk kollektivtrafik 2021, där det främst var kvinnor i åldrarna 15-19 som uttryckte oro för bråkiga och stökiga personer samt oro för att utsättas för brott.

Figur 10: Orsak till otrygghet: Orolig för att utsättas för brott, fördelat på kön och ålder

De allra flesta fritextsvaren kopplade till frågan om orsaker till otrygghet handlar om att kollektivtrafik saknas, att avgångarna inte passar eller att det är alltför långt till hållplatsen. En stor del av kommentarerna rör den vanligaste orsaken, det vill säga risken att bli försenad, att avgången blir inställd eller att bytena inte fungerar.

”Möjligheten att åka är begränsad på grund av att det inte finns kollektivtrafik överhuvudtaget.”

”Många gånger jag väntat på bussen och den inte kommit. Sedan står det att den redan avgått, men den har inte kommit.”

”Vet ej om jag kommer fram i tid. Många byten...Om bussen eller tåget är försenat så väntar inte anslutningsbussen.”

Många synpunkter lämnas avseende otrygghet kopplat till trafiksäkerheten. Till största delen handlar det om vårdslöshet och oaktsamhet hos chaufförerna. Flera respondenter beskriver att förarna kör för fort, med ryckig körning och hastiga inbromsningar. Flera kommentarer rör trängsel på fordonen och i kombination med oaktsam körning finns en rädsla att ramla omkull eller för kollision, då resenärerna måste stå upp utan möjlighet att ta på säkerhetsbälte.

”Bussar kör fel och kör ibland förbi hållplatser.”

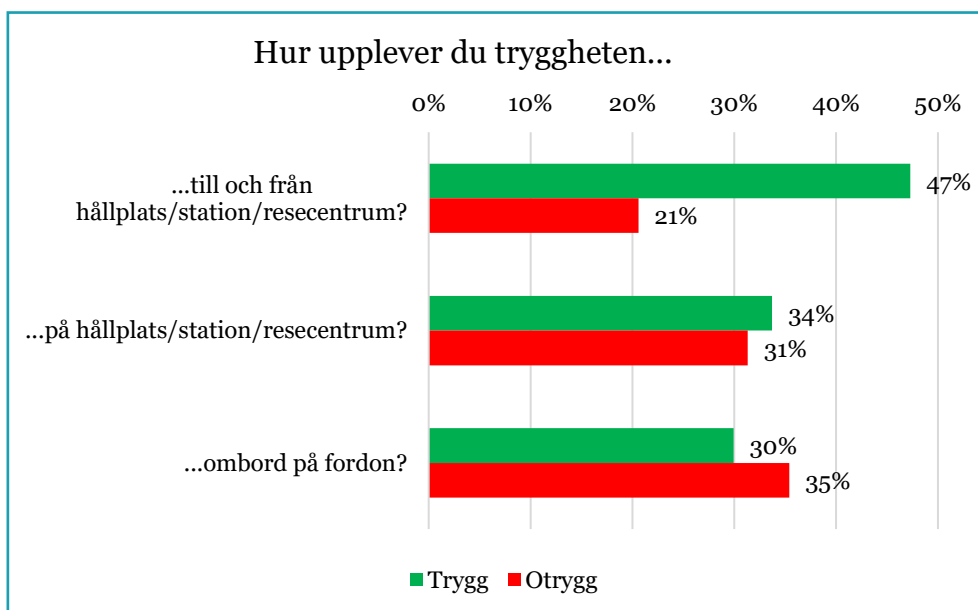
”Förare som är distanserade av sina mobiltelefoner.”

”Ofta extremt mycket folk, man står trångt och får knappt plats. Känns otryggt utifrån stöld samt säkerhet vid eventuell olycka.”

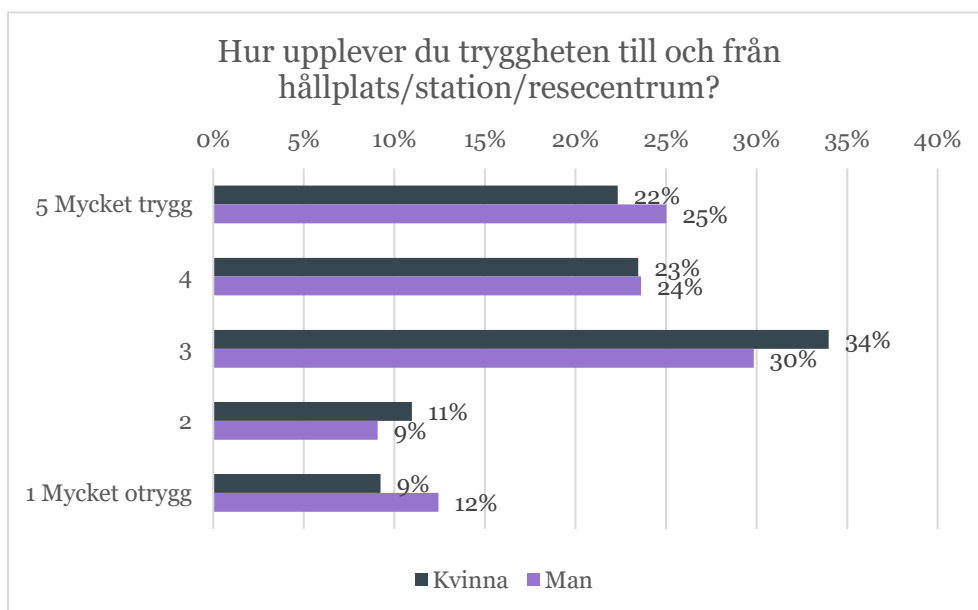
Ytterligare kommentarer handlar om upplevd otrygghet på grund av andra människor ombord eller vid hållplatsen, att fordonen är i dåligt skick eller att störningsinformation saknas i appen.

Trygghet kopplat till plats

Precis som trygghetsstudien från Svensk Kollektivtrafik 2021 visar ökar otryggheten när resenären är ombord på fordonet och vid hållplats/resecentrum jämfört med vägen till och från hållplatsen. På frågan om hur respondenterna upplever tryggheten på respektive plats har de getts möjligheten att rangordna sina svar på en femgradig skala där 5 = Mycket trygg och 1 = Mycket otrygg. De respondenter som valt alternativ 4 eller 5 på skalan och som därmed känner sig trygga utgörs av 47 procent vad gäller till och från hållplatsen, medan endast 30 procent känner sig trygga ombord på fordon. Andel personer som anger alternativ 1 och 2 på skalan och som därför känner sig otrygga uppgår till 21 procent till och från hållplats/resecentrum med ökar till 35 procent ombord på fordon. Även här är det viktigt att notera att denna fråga enbart har ställts till de personer – motsvarande 14 procent – som angett alternativen *tar delvis avstånd* och *tar helt avstånd* på påståendet om att det känns tryggt att resa med Västtrafik.

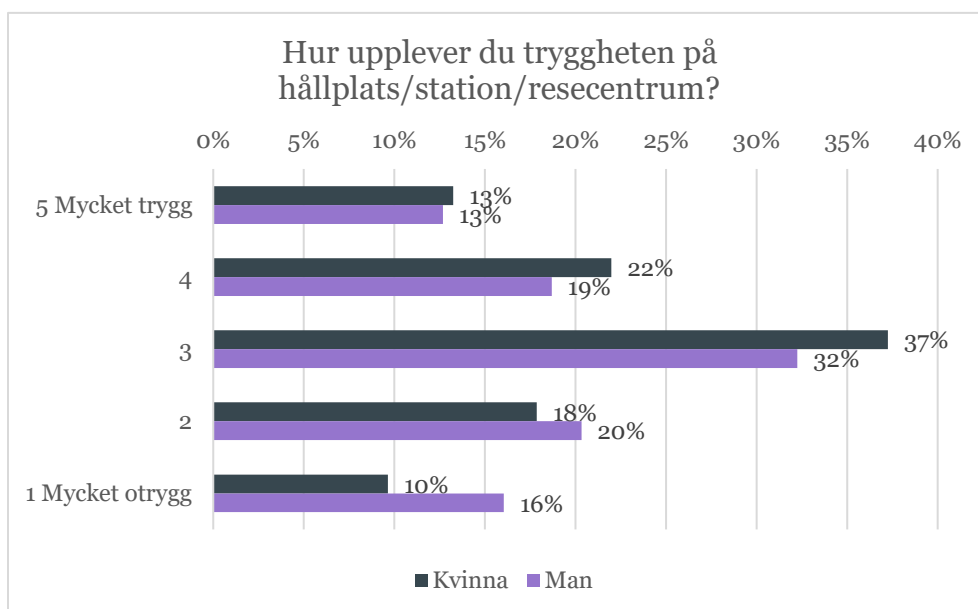

Figur 11: Hur upplever du tryggheten till och från hållplats, på hållplats respektive ombord på fordon?

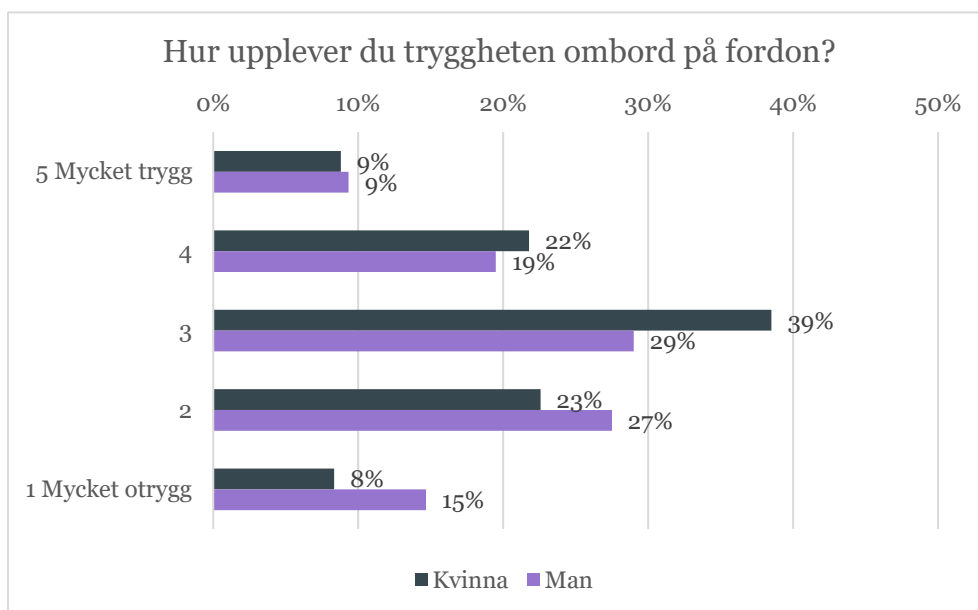
Figur 12: Hur upplever du tryggheten till och från hållplats/station/resecentrum?

Vid en mer detaljerad nedbrytning av frågan om hur resenärerna upplever tryggheten till och från hållplatsen, stationen eller resecentret syns att fler män än kvinnor känner sig trygga. Kvinnor tenderar i högre grad att centrera sitt svar. Värt att notera är att det är en högre andel män som anger det lägsta alternativet på skalan – 1 = Mycket otrygg.

Figur 13: Hur upplever du tryggheten på hållplats/station/resecentrum?

På frågan om upplevd trygghet på hållplatsen, stationen eller resecentret är män överlag mer otrygga än kvinnor – 16 procent av männen anger alternativ 1 = Mycket otrygg jämfört med 10 procent av kvinnorna.

Figur 14: Hur upplever du tryggheten ombord på fordon?

Likaså när det gäller den upplevda tryggheten ombord på fordon finns det överlag en högre otrygghet bland män. En högre andel kvinnor centrerar sina svar till mittenalternativet. Jämförelsevis är det även här är det en betydligt högre andel män som anger det lägsta alternativet 1 = Mycket otrygg.

Referenser

K2 Working Paper 2021:13 *Upplevd otrygghet i anknytning till kollektivtrafiken i Malmö – Genom ett deltagarbaserat angreppssätt (PPGIS)*

Svensk Kollektivtrafik & Origo Group, *Kollektivtrafikbarometern 2021 – Tema Trygghet*

Stiftelsen Tryggare Sverige nr. 2021:2